

Izhaja:
vsako sredo zjutraj
in petek zjutraj.
Stane za celo leto 15 L.
» pol leta 8 »
» četrt leta 4 »
Za inozemstvo celo
leto lir 40.
Na naročila brez do-
poslane naročnine se
ne moremo ozirati.
Odgovorni urednik:
Polde Kemperle.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 28

V Gorici, v sredo 14. aprila 1926

Leto IX.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo. Oglasi se
računajo po dogovoru
in se plačajo v naprej.
List izdaja konsorcij
»GORIŠKE STRAŽE«.
Tisk Zadruga tiskarne
v Gorici, Riva Piazzuta
štev. 18.
Uprava in uredništvo:
ulica Mameli štev. 5.
(prej Scuole).
Telef. int. štev. 308.

Kadar dežela vabi....

Mi, ki stalno bivamo v mestu in smo po svojih stanovskih dolžnostih prisiljeni odreči se blažilnim in krepčilnim krasotam naše solčne domačije, katero nam je Bog udaril tu med sivimi snežniki in sivo bodnim morjem, se vedno radi odzovemo klicu dežele, če nas vabi ven v svoje naročje, v svoje posodne trge in prijazne vasi. Že naša telo zahteva, da čimvečkrat zamenjamo ozkozračno mestno zidovje s prostranim domom tam zunaj v deželi. Še bolj kot naše telo hrepeni po tej spremembi naša duša. Ali ne čutite, ko bivate tam zunaj v vseobsežnosti božjega doma, kako bije vaše srce topleje in kako je vaša notranjost prerojena, dovzetna za vse dobro in plemenito? To notranje udobje se pa še okrepi in stopnjuje, kadar vidimo in čutimo zaupno ljubezen ljudstva, ki nas kliče med se kot svoje svetovalce, sodelavce in — sotrpine. Človek se na mah začuti svojega med svojimi, prijatelja med prijatelji. V tebi zavlada neka ogrevajoča in osrečujoča zadovoljnost, katere ti ne zagrene niti neprijetnosti, radi katerih si morebiti prišel ven med ljudi.

Druga pridobitev, ki jo vzbudijo in okrepijo v razmišljanjem človeku taka podeželska pota, je spoznanje, da je brez ozkih, iskrenih vezi med mestom in deželo vse javno delo neplodno. Če ne poznajo možje, katerim so zaupana razna važnejša mesta v središču, dežele do potankosti in če nimajo vsaj do odličnejših podeželskih zaupnikov osebnih prijateljskih odnosov, je njihovo prizadevanje trikrat oteženo. Iz malenkostnih nesporazumljenj narasejo večkrat spori, šaljeve pripombe rode lahko težka žaljenja, nezadosno poznanje prilik povzroča krive obsodbe, preohlapne zveze omogočajo temnim in nezanesljivim nasprotnikom zaplotno, zahrbtno delo. Vse naštetu in še marsikaj drugega pa odpade, če se mesto in dežela poznata; med njima vlada zaupanje, ki je vir uspešnega dela.

Naj se pri tem razmišljanju dotaknemo še dveh stvari.

Kadar je človek zunaj med ljudstvom, se ga večkrat nauči ceniti in spoštovati. Ne mislimo tukaj posudari, kako so vsakovrstne naše prireditve skoro brez izjeme dobro obiskane in kako razberemo iz tega lahko dokaz, da množice razumevajo naše gibanje in naša stremeljenja do dna. Povedati hočemo samo, kako se v osebnih pomenkih z enim ali drugim lahko prepričamo, kako naši ljudje v pretežni večini vise na svoji grudi, kako se zanimajo za razne dogodke doma in drugod, kako bi radi za hip pogledali v tajno bodočnosti in kako jih tare naše stanje in kako trepečejo za našo usodo. Dobite sključene starčke in sive matere — o mlajših niti ne govorimo —, katerih mladeniška svežost in razboritost izsili spoštovanje in ožunači srce.

Pri teh svojevrstnih posetih po naši deželi pa se nudi še neka prilika, ki je tudi ne smemo podcenjevati: kaže nam slabe strani našega ljudstva, ki jih moramo do dna razgaliti, ako jih hočemo s pridom pobijati. Vidimo zunaj po naših kmečkih vaseh napihnjena dekleta, ki se navadno šopirijo s solzami svojih mater. Čujemo vaškega harmonikarja in spoznamo, na kako ne-

dostojen način znajo včasih fantje zapravljal krvave lirce. Spoznamo mnoge podeželske beznice, v katerih gredo kmečki domovi po grlu. Seznanimo se z nezavednostjo, zaslepljenostjo, pokvarjenostjo in pordivjanostjo, ki se je razpaslo ponekod. Kraško: vse ono od nas samih zakrivljeno gorje, ki grozi udušiti naše življenje, vidimo na lastne oči.

Kaj se godi po svetu?

Vladna kriza v Jugoslaviji je po enotedenskih težavah prišla h kraju. Že v zadnji številki smo poročali, da je dobil radikalni minister Nikola Uzunović, ki je vodil ministristvo za javna dela, od kralja ukaz, naj skuša sestaviti novo vlado.

Uzunović, veren Pašičev pristaš, je šel koj na delo. Pretekli četrtek je dobil nalogo, naslednji dan jo je že rešil v splošno zadovoljnost — radikalov in radičevcev.

Novi ministri.

Dejali smo, da je Uzunović pristaš Pašičevske struje v radikalnem taboru. Zato je pač jasno, da je nova vlada za las taka kot prejšnja. Vsi ministri so ostali na svojih mestih. Ravnotako tudi vsi državni podtajniki. Le na Uzunovićevo mesto je prišla nova oseba, radikal Vujičić. Nikolaj Pašić, stalni jugoslovanski ministrski predsednik, se je torej za enkrat umaknil v ozadje. Novi načelnik jugoslovanske vlade je prvič na tem mestu. Bil je pa že dolgo let radikalni poslanec. Po poklicu je pravnik. V stranki ni nikdar igral odločilne vloge. Bil je bolj strankarski bojovnik, ki je tam nekaj zalegel v prid svoje stranke, kamor so ga postavili.

Politika ostane ista.

S spremembo na vladnih mestih se ne bo v politiki prav nič spremenilo. Kar sta delala Radić in Pašić, tako bosta vozila zdaj Radić in Uzunović, ki je takorekoč le Pašičev začasni namestnik. Radikalni in radičevci bodo še za naprej dobri prijatelji in zavezniki, ker so pač eden drugemu neobhodno potrebni: sicer si spodmakneta obe stranki dosedanje temelje. Nekateri politiki trdijo, da pomeni sestava nove vlade pravzaprav Radićev umik. Težave so bile namreč izbruhnile vsaj na zunaj le zavoljo tega, ker je Radić zahteval, naj se parlament spet zbere k delu na današnji dan in obravna tiste nečedne posle raznih veljakov. Radikalni pa se niso udali in rekli, da pridejo v zbornico šele 5. maja, kot so že bili sklenili in prav nič poprej. No in rešila se je vsa zadeva tako, da je ostal Radić minister z vsemi dosedanjimi radičevskimi ministri, obveljala pa je radikalna, da začne parlament delati šele 5. maja.

Novi ministri so vsi po vrsti izjavljali novinarjem, da bo nova vlada nadaljevala delo sporazuma. Morda bo res, toda omeniti moramo, da tudi v sedanji vladi ni nobenega Slovenca. Radić se je o razpletu zadnjega političnega vozla odrezal, da se morajo ministri med sabo bolj spoznati; zato bodo hodili skupno v kavarne in z novinarji ter novinarikami.

K celotni sliki moramo še zadnjo potezo pridjati. Zunanji minister

In to nas podžge, da se odločimo za še bolj neizprosno boj proti vsem pogubnim razvadam, ki vpropaščajo naš narod.

Tudi danes ne moremo drugače, kakor da zaključimo: Krepko, žilavo, nebeško zdravje polje po naši zemlji! Kažejo se pa že gnili izrastki. Zarežite v meso in iztrebite jih! Potem nam bodo obiski v našo deželo, ki nas tolikokrat vabi, svetlo poročstvo, da hočemo živeti in bomo živeli!

Ninčić je trdno in odločno izpovedal, da jo bo v zunanji politiki prav tako vozil kot jo je dozdaj.

Uzunovićevo vlada pa bržčas ne bo dolgo pri krmilu. Prišel bo spet v palačo ministrskega predsednika stari baja Nikola; potem pa bo sila razmer šla preko politikov in bo sama postavila vlado pravega spoznana. Da bi se to kmalu zgodilo in brez hudih pretresljajev, to želijo vsi prav iz srca.

Med tem, ko se rešujejo v Jugoslaviji sedanje politične zmede v političnih pogodbah, so bolj gorki Grki skušali svoje zadeve urediti kar z mečem.

Grški diktator general Pangalos napenja in napenja lok zmeraj bolj močno; ne ve, da lok lahko počni in odvrkne lokostrelca po nosu. In grški lok, ki ga Pangalos s svojim nasilstvom vedno bolj proži, je že začel pokati.

Pangalos in Plastiras.

Osvežimo si spet malo dogodke, ki so se odigrali pred leti na Grškem. Takrat, bilo je leta 1922., so se valile grške čete v divjem neredu iz Male Azije in Smirne. Za vojaštvom so taval v neizmernih tropah grški begunci, ki so si oteli komaj golo življenje iz gorečih domovanj. Mlada Turška je Grke strahovito porazila. Tedaj je zavrelo po vsej grški državi. Najhuji očitki so leteli na kralja Konstantina in vlado, češ, ta dva sta kriva našega poraza. Iz nevolje se je porodila revolucija pod polkovnikom Plastirasom in Gonatasom. Kralj je moral iti. Grška je postala republika.

Toda v tem hipu je vstal mladi general Pangalos, ki si je znal pridobiti v armadi predvsem nižje častnike za sebe. Izsilil je za oficirje pravico, da se smejo vdeleževati političnih volitev. S tem se je vtaknila sablja v življenje. Treznost in preudarek sta se umaknila. Pangalos je šel še naprej; osnoval je med četami vojaške lige, neke vrste politične zveze. Z njih pomočjo je prišel za ministrskega predsednika. Državni predsednik admiral Konduriotis je bil le še za sprejeme. V resnici je že vladal nasilno in ne oziraje se na desno ne na levo general Pangalos sam.

Kot težka klada leži diktatorska pest nad Grško, zibelko vseh sodbodoljubnih načel. Svojo moč je pa skušal samosilnik Pangalos še utrditi. Dal je razpisati volitve za državnega predsednika in se sam oklical za prvega kandidata. Volivni red je, se razume, tudi tako priokrožil, da opozicija sploh ne more do sape. To mu je tudi uspelo. Pri nedeljskih volitvah je bil z veliko večino izvoljen za predsednika grške republike. V svoji moči se pa mogočni Pangalos boji le enega;

in ta je Plastiras, začetnik revolucije, ki se skriva nekje v tujini. Na njegovo glavo je diktator razpisal visoko nagrado, da bi ga kdo ovadil in bi ga zgrabili ter v sedanjih za Pangalos odločilnih trenutkih zaprli. Pa se ga ni bal brez vzroka.

Vstaja v Solunu.

V noči od petka na soboto ob enih in pol po polnoči sta zaprasela v Solunu dva strela iz strojne puške. Čez par trenutkov so se pa začele plaziti temne sence proti višinam, ki obvladujejo mesto in pristanišče. 5000 vojakov z osmimi topovi se je uprlo. Upornike je vodil major Karakufas. Ko so se vstasi na višinah utrdili, so poslali solunskemu poveljniku ultimatum. Zahtevali so, naj se diktator Pangalos umakne, sestavi nova vlada, razpisati se morajo svobodne volitve za državnega predsednika, vzpostavi naj se spet svoboda tiska in vsi politični kaznjenci naj se spuste na svobodo. Če se to ne zgodi prično obstreljevati mesto.

Pangalos je bil ves prepaden, ko so mu te reči brzojavili v Atene. Mornarica v pirejski luki je takoj dobila povelje naj s polno paro pluje proti Solunu in naj začne obstreljevati vstaške postojanke. Enaka povelja so dobile tudi garnizije okoli Soluna. Vse je pričakovalo vročega boja.

Vstaške čete so pa med tem že začele streljati v mesto s svojimi topovi.

Nasilje je zmagalo.

Proti jutru so letalci, ki so prestopili k upornikom, javili, da so opazili na obzorju bojne ladje v smeri proti Solunu. Vodje upornikov so nato skušali pobegniti v aeroplanih proti bolgarski meji. Vojaštvo se je potem brez odpora vdalo vladnim četam. Tako vsaj pravijo uradne vesti.

Drugačna so pa poročila, ki uidejo mimo grških vladnih cenzorjev. Ta pravijo, da se je vdal le en del Pangalosu sovražnih čet. Večji del pa se zbira ob meji in se pripravlja na odločilno bitko. Bojne ladje so v vedni nevarnosti pred sovražnimi letalci, ki mečejo nanje bombe.

Svaka sila do vremena.

Tako pravi hrvatska prislovica. Vsako nasilje se prej ali slej zruši. Tudi železni mož, ki tlači Grško bo moral spoznati, da ne sedi tako trdno v sedlu, da bi nikoli več ne mogel omahniti. Iz Romunije prihajajo nova poročila, ki kažejo, da se zbirajo okoli polkovnika Plastirasa možje, ki so se zaprisegli proti samosilniku Pangalosu. Če bo prav ta upor morda zadušil, bo pa spet prišla ura, ko bo moral vnovič križati svojo diktatorsko sabljo z nasprotniki. Takrat se bo njegov meč prelomil in skrhal ob nezlomljivih naravnih postavah pravice in svobode.

Naša vera in naš jezik.

Tudi te besede je napisal naš učenik in svetnik Slomšek:

Kdo nas Slovencev ne imenuje z veliko častjo in hvalo apostolskih bratov Solunčanov sv. Cirila in Metoda, dve prvi zvezdi verozakona in našega slovtva? Tisoč let svetila našim narodom, dokler ne ugasne lepo ime matere Slave. Sveta vera jima je bila luč, beseda slovenska prva pomoč, da izobrazita veliki slovenski narod. Sveta vera in pa beseda materina sta tudi nam roki in nogi pravega napredovanja.

DNEVNE VESTI.

Optantom.

Finančna intendantca odbiva optantom vojno odškodnino, češ da nimajo subjektivne pravice do vojne odškodnine. Svetujemo vsem optantom, da vložijo proti takim odlokom finance rekurz tekom 30 dni, ko so prejeli odlok. Vprašanje pravice optantov do vojne odškodnine ni še definitivno rešeno. Opravičeno pa upamo, da bo končno le priznana pravica do vojne odškodnine tudi optantom.

Jusarjem.

Opozarjamo ponovno vse one, ki imajo gotove pravice na skupnih zemljiščih, da prijavijo te pravice komisarju v Trstu do 6. junija 1926. Kmečka delavska zveza je pripravljena pomagati prizadetim s sestavo prijav, z nasveti, s posredovanji pri komisarju in vladi.

Avstrijske terjatve.

Tajništvo K. D. Z. v Gorici vprašuje mnogi pismeno in ustmeno, kaj bo z avstrijskimi terjatvami; posebno se zanimajo za zastanke vojaških podpor in za odškodnino za vojaško obleko. Da se izognemo tem vprašanjem, opozarjamo vse prizadete, da je izključeno vsako posredovanje in vsaka pomoč v posameznih slučajih. Kdor je svoje terjatve nasproti Avstriji prijavil do 24. aprila 1925, naj mirno čaka, da se njegova terjatev ugotovi in da se vprašanje teh terjatev sploh uredi med Avstrijo in Italijo. Ko bomo zvedeli o tem vprašanju kaj novega, bomo že pravočasno obvestili javnost.

Vojnim oškodovancem.

Vojne oškodovance, ki jim finančna intendantca zavrača vojno odškodninske prošnje, češ, da spade njihova škoda med avstrijske rekvizicije ali pa da so njihovo škodo povzročili avstrijski vojaki, opozarjamo, da vložijo proti takim negativnim odlokom rekurz tekom 30 dni na pristojno vojno odškodninsko komisijo.

Invalidom, vdovam in sirotam.

Invalidi, vdove in sirote naj se odslej naprej obračajo v zadevi svojih prošenj na sledeči naslov: Ministero delle Finanze — Servizio per le terre redente e Stralcio Assistenza militare — Ufficio Terre redente — Roma.

Če pa invalidi, vdove in sirote iz furlanske pokrajine ne dobivajo v redu svoje pokojnine, če jim niso bili izplačani zastanki, naj se obračajo od 1. januarja 1926 dalje na »Delegazione del Tesoro — Udine« in ne več na zakladno nadzornišstvo v Trstu. Tajništvo K. D. Z. v Gorici

Smrt.

V Vipavi je umrl po daljšem boleanju posestnik in gostilničar g. Štefan Hrib. Bil je vzgledno delaven mož, ki si je s svojo pridnostjo in podjetnostjo priboril odlično mesto v vipavskem trgu in znano ime po Vipavskem in tudi daljni okoli. Bil je zaveden, kremenit Slovenec, katerega so cenili vsi, ki so ga poznali. Pokoj njegovi duši, spoštovani družini iskreno sožalje.

* * *

Umrla je vnetja članica prosvetnega društva »Mladika« v Gorici gđe. Mimi Fabijan. Smrt jo je pokosila v cvetu let; bilo ji je komaj 16 let. Njene tovarišice iz »Mladike« so umrli članici priredile lepo spremstvo. N. p. v m.

»Naš Čolnič«

izide ta teden. — Društva, ki žele tiskovin, naj se obrnejo na Prosvetno zvezo. Čas za naročanje skioptikonov je zadnji. Ker cena dnevno raste, naj društva pohite.

»Nove šmarnice«.

Letošnje »Nove šmarnice« izidejo prihodnji teden. Prošijo se č. č. duhovniki, da pravočasno dopošljejo naročila Katoliški knjigarni v Gorici.

Razpisana služba.

»Kmet. društvo v Biljah« razpisuje službo upravitelja, ki prevzame štacuno in gostilno. Prosilci naj vložijo prošnje do 2. maja t. l. na naslov: Predsednik »Kmetijskega društva« v Biljah. Nastop službe s 15. majem t. l.

Delavci, pozor!

Prefektura v Turinu v Severni Italiji, kjer je veliko tovarnen, sporoča: V tukajšnjo pokrajino prihajajo od vseh strani države cele trupe brezposelnih delavcev iskat dela. Ker pa imajo tukajšnje tovarne nastavljene posebne zastopnike, ki po raznih krajih zbirajo delavstvo, katerega rabijo od slučaja do slučaja, ne dobe brezposelni, ki pridejo sem, dela, kajti tovarne sprejmejo samo od zastopnikov predstavljenih delavcev. Število brezposelnih v področju turinske prefekture zato grozno narašča. Ker so mnogi brez sredstev in je med njimi tudi več sumljivih oseb, ogrožajo javno varnost. Policija jih zato kratkomalo iztira domov. Kdor tedaj še nima zagotovljenega dela pri zastopniku kake tovarne, naj ne hodi v turinsko prefekturo.

Pravica je zmagala!

Živo je vsem bravcem še v spominu veliki hrup, ki so ga zagnali

gotovi prenapeteži, ko se je razširila vest, da so oskrnili avško vojaško pokonališče. Med prvimi, ki so ga orožniki zgrabili, je bil dobro znani in obče spoštovani Avgust Kovačič iz Avč. Poleg tega so mu pa še očitali, da je pretepel fašista Rijavca Jožefa iz Loga pri Avčah. Ljudstvo je že takrat bilo prepričano, da so vse ovadbe naperjene proti Kovačiču le plod domačega sovraštva. Na velikonočni ponedeljek se je vršila v Gorici obravnava proti Kovačiču. Dobil je zadoščeno. Sodniki so ga spoznali za popolnoma nedolžnega. Vendar pa je moral Kovačič prebiti skoraj mesec dni v preiskovalnem zaporu. Kdo bo pa to škodo povrnili?

Pameten zakon.

Po svetu je še vse polno takih norcev, ki si hočejo svojo izgubljeno čast v dvobojih nazaj pridobiti. Posebno naše časopisje večkrat piše o »viteških zadoščilih«. Na Nemškem so že prišli k pametni. Pred parlament bo prišel zakon, da se ne sme nihče več dvobojevati.

Mussolini v Tripolisu.

Prvi minister Mussolini je prišel z bojnimi ladjami v Tripolis. Sprejeli so ga z vsemi slovesnostmi. Nekateri listi, posebno francoski pišejo v strahu, da pomeni Mussolinijev pohod v Afriko začetek italijanskega širjenja proti kolonijam in gospodstva na Sredozemskem morju.

Češka vlada bo šla.

Sedanje ministrstvo v Pragi se že začenja poslavljati. Baje bo kmalu spet prišla nova vlada do krmila.

Spet atentat.

Topot pa na sovjetskega ljudskega komisarja za notranje zadeve Bjeloborotova. Streljal je nanj neki dijak, sin bivšega uradnika na nekdanjem carskem dvoru. Strel je zadel komisarja v ramo.

Arabski prorok.

V Tripolisu živi arabski vedež Bašel i Bir. Ob Mussolinijevem prihodu v Tripolis je vedeževal nekemu ameriškem novinarju in mu povedal, da bo Mussolini umrl, ko bo imel 98 let. Torej še celih 56 let.

Mir v Afriki?

Iz maroških bojišč prihajajo glasovi, da bodo začela pogajanja za mir. Francozi in Španci bodo zahtevali, naj se Rifanci pokore, zato pa bodo dobili samoupravo. Abdel Krim se bo pa proti veliki odpravi nini moral umakniti. Če ni le tiha želja Francozov in Špancev.

Tankovestni Madžari.

Madžarske sleparije so že po cellem svetu znane. Francozje že do

bro skrbe, da svet nanje ne zabi, ker so jim toliko frankov ponaredili. V Budimpešto je francoska vlada poslala kar celo tropo svojih policajev, da bi vohali za sleparji. Madžarom pa ni to nič kaj všeč. Vse mogoče si izmišljujejo, da bi se iznebili teh preklicanih Francozov. Ker niso vedeli drugega so si izmislili, da se Francoski detektivi, ki so nastanjeni po budimpeštanskih hotelih ne obnašajo — dostojno in da sprejemajo v svojih sobah damske obiske. Zato jim odpovedujejo stanovanje za stanovanjem. S tem upajo, da jih bodo pregnali iz Madžarske. Bržkone se pa Francozi ne bodo preveč zmenili za to madžarsko tenkovestnost.

Ministri se že kregajo.

Komaj je Uzunović sestavil svojo vlado, jo že Radić podira. Na svojem shodu v Pakracu je napadel prometnega ministra Krsto Miletića, češ, da je imel nekaj osebnega opravka s premogom na zagrebški postaji. Vsled teh obrekovanj je prometni minister že poslal ministerskemu predsedniku pismo, kjer pravi, da odstopa kot minister.

Izgubljeno.

Neka oseba je izgubila po poti na hrib Sv. Marka dne 4. t. m. (velikonočni praznik) srebrno cigaretno škatljo z monogramom V. L. Kdor bi jo našel, naj jo prinese v našo upravo, kjer dobi primerno nagrado.

Iz širokega sveta.

Najgloblja rova.

V zadnjih letih so s pomočjo posebnih strojev za vrtanje in dovanje hladnega zraka prišli že zelo globoko v zemeljsko skorjo. Rov v rudniku Morro Valho v Braziliji je globok 2020 metrov. Tu je v globini 1000 metrov že 43 stopinj toplote; na dnu rova pa celih 68 stopinj. Da morejo delavci delati, so inženirji znašli poseben stroj, ki brizga amonijak, nato nastanejo neke vrste kemične pretvorbe, ki zrak močno ohladi. Najgloblji rov pa je danes v Transvaalu v južni Afriki. Ta je globok 2135 metrov. Temperatura pa ni tukaj tako visoka kot v prvem.

Tako mislijo Japonci.

Pred japonski parlament bo prišel zakon, naj se prepovejo vsi moderni plesi. Pred vsem pa fox-trott in njemu podobni. V zakonskem načrtu se bere, da je nevarnost, da se zavoljo teh plesov japonski narod demoralizira. Pri nas pa menijo, da moraš znati moderne plesse, če ne nisi kulturen.

VACLAV BENEŠ - TRĚBÍŽKY

Dve povesti Karlštejskega vrana

Iz češčine prevel dr. Fran Bradač.

Eksulanti so stali že zopet v dvorani; ko so videli klanje med očedom, sinovoma in gostom, niso mogli izpregovoriti.

»Prekleti! — Po tem le se ne ga neš več!«

»Izvržek! — Tu imaš!«

»Izdajalec grusni!«

Gospod oskrbnik je krvavel že iz desetih ran, sinova prav tako, in gospod grof se je zgrudil pod mizo. In vendar še divjajo drug proti drugemu in si zadevajo smrtno rane.

»Mati božja! — Usmiljeni Bog! — Kaj delate, oče? — Vstanita, brata! — Saj se ubijate, drug drugega! — Moj Bog! — Saj nimajo oči! — Pravični, vsemogočni Bog! — Kaj se je z vami zgodilo?«

»Kača izdajalska, polna strupa! — Na lastnega očeta si prignala sovraže! — Saj ne uideš živa!«

»Nihče na vas ne sega, in vi se morite sami!«

Kristina se je hotela vreči med razjarjene može, toda Danijel Cita

libosky jo je prestregel in rekel: »Pusti jih, dekle; Božja roka je v tem! — Vsi so zapadli smrti!«

Hčerka gospoda oskrbnika se je nezavestna zgrudila na tla. Pretežki udarci so padli včeraj in danes na njeno mlado glavo.

Kmalu je odmevalo po prostorni dvorani le še smrtno hropenje treh Sekretarjev in gospoda grofa plemenitega Clenomora in Clonebucha; drug je drugemu zadel nešteto smrtnih ran.

Od zunaj, nekje od reke, so se oglasile hipoma trobente in zadonel sta dva strela.

Vse je hitelo po stopnicah na dvorišče in preden so se oglasile trobente vdruči, so sedeli jezdec do zadnjega na svojih konjih. Tudi pehota je bila že pripravljena na odhod.

Na drugi strani za reko so se pojavile cesarske suknje in ogrski konjeniki, ki so prebredli reko, so padli Švedom v roke; poskakali so raz konje ter s sklenjenimi rokami prosili milosti in pripovedovali, da se bliža nadvojvoda Leopold v naglem pohodu k Berounu, da so se ostanki njegove armade združili s Piccolominijem in Hatzfeldom.

In ko je vzplaval mesec nad

Knežjo Goro ter z bledim svitom ožaril Karlštejske stolpe in utrdbe, je bilo tu zopet tiho kakor v grobu. — Po služabništvu ni bilo ne duha ne sluha, raztekli so se v gozd, kamor je kdo mogel.

Švedska pehota se je razpostavila na višinah levo od Morine. Ognja niso zakurili, le sulice in puške prednjih straž so se včasih zasvetile v medli mesečini.

Dvajset konjenikov je hitelo z poročilom, s kakšno naglico drvi cesarski proti Pragi.

Konjeniški oddelki so se utaborili na ravnini pri Tuchlovicah.

»Deklica, pri dobrih ljudeh si, pri boljših, nego si bila doslej. — Ko boš na varnem, delaj po svoji volji. — Dotlej pa nam prepusti, da skrbimo zate!«

Danijel Citolibsky je mlado deklico skrbno zavalil v svoj plašč.

»Da skrbimo zate, to smo dolžni staremu prijatelju in njegovega sinu za vse dobrote, ki si jim jih storila, četudi le s tolažilno besedo!«

»Kakor brat svoji sestri, tako ti bom, Kristina, zaradi Bohuša!« je rekel tiho Svatik in se sklonil k njej. — »Reveži, berači smo, a nosimo čast v sebi...«

Svatiku so prišle še druge besede na jezik, toda zavedel se je še pravočasno in je umolknil.

»Nesreča nam tlači glavo v tla in mi jo še kličemo!« je zamrmral Caharija Brložsky k svojim tovarišem in pokazal na deklico nedač pod hruško. — »Kaj nas briga! Vedno se nečesa spomniš! — Še nikoli je nismo videli in na pete si jo privezujemo.«

»Siroti je!«

»Siroti? — Koliko je sirot v tej češki zemlji, in kdo se zavzema za nje! — Kdo jim nadomesti očeta, kdo se jih usmili! — Slečejo jim še zadnjo srajco, zadnji grižljaj jim odtrgajo od ust!«

»Ali jim hočeš biti podoben, Caharija? — Dvomim, ker poznam tvoje staro, zvesto, dobro srce.«

»Vedno me znaš pregovoriti!«

»Saj si to tudi štejem v veliko zaslugo! — Ljubi tovariš, danes je kaznoval Bog, še nikoli nisem videl take božje sodbe. — Bodimo torej usmiljeni enkrat tudi mi in položimo povračilo za naše sovražnike v Njegove vsemogočne roke!«

»Pravim, da je to v vaši krvi, v očetovi, sinovi in dedovi. — Pridigarji bi morali biti in ne vojaki!«

(Dalje.)

Kaj je novega na deželi?

Solkan.

Kat. slov. izobr. društvo ponovi v nedeljo dne 18. t. m. igro »Genovefo«. Polovica čistega dobička gre v korist »Zelenemu križu«. Kdor hoče vžiti par uric res poštene zabave, naj ne opusti ugodne prilike, in naj si ogleda našo prireditev.

Prvačina.

S prošlo nedeljo zaznamuje naša zgodovina eno plesno prireditev več. Ples so zahtevala naša vrla dekleta pred odhodom v Egipt. Med fanti ni bilo nikake odporne sile, »da bi se ne kalila sloga in edinstvo«. Živela narodna naprednost! — »Goriška Straža« nam dohaja zelo neredno in šele par dni po izdaji. Kje bi bil vzrok?

Podsabotin.

Na velikonočni ponedeljek smo imeli blagoslovljenje kipa Matere božje. Blagoslovil ga je g. dekan Rejec iz Solkana. Cerkveni pevski zbor pod vodstvom g. organista A. Blažiča iz Dol. Cerovega je zapel gniljivo pesem: »Pozdrav kraljici«. Nato se je sprevod pomikal iz župnišča v cerkev. V prvi vrsti bodi tu izrečena zahvala g. dekanu, potem našemu g. kuratu in ostali duhovščini. Zahvala vsem tistim, ki ste na katerikoli način pomagali in žrtvovali, da je slavnost lepo uspela. Zahvala vrlim pevcem, zlasti gosp. predsedniku društva, ki se je res veliko trudil za cerkveni zbor. Daj lje iskrena zahvala vsem dekletom, zlasti še onim iz Št. Mavra. Kvišku srca in ne držimo križem rok, ko drugod sejejo v razorano ledino vere in prosvete.

Avče.

Od pusta sem se je pri nas vse nekam pomirilo. Sovraštvo in mržnja, ki so ju zanesli med vaščane nekateri ljudje, sta se hvala Bogu polegla. Priznati moramo, da je orožniško oblastvo pravično postopalo, ko je počistilo s tistimi organi, ki so svojo službo vršili v slošno nevoljo. Naš tajnik Henrik Horvat tudi gre, žal ni nobenemu po njem. Župan je tudi podal ostavko. Prav tako! Ono dekle, ki je k vsej stvari, ki je našim Avčanom tako škodila, največ pripomogla, naj pa zdaj presteže, koliko ljudi jo še spoštuje in ceni.

Dobrovo.

»Divji lovec« je imel na velikonočni ponedeljek na Dobrovem svoje slavje. Več kot tisočglava množica je prisostvovala mirnemu in vzornemu poteku prireditve. Igra je bila dobro podana, čeravno so jo igralci takorekoč sami režirali. Opazile so se sicer nekatere hibe, katerim pa se na deželi ni moglo izogniti. Pevska zbor iz Foja ne in Kozane sta se tudi častno izkazala. Godbeni krožek iz Gorice ni zaostajal. Sicer dopisnik »Edinstva« pravi, da je opazil, da sta manjkala na prireditvi biljanski pevski zbor in orkester. O tem molčim, upam pa, da dobrovski fantje in dekleta bodo sami pojasnili, zakaj se nista udeležila prireditve tudi ta dva. Prišle bodo tako na dan take lepe stvari, ki ne delajo časti gotovim Biljancem. Pa tu h mnohe druge stvari, ki bodo pokazale s kakšnimi sredstvi gotovi ljudje, ki jih ne maram imenovati »edinstvašče«, ker bi s tem preveč žalil prave edinjaše, delajo za edinstvo med ljudstvom.

Livek.

Naše »Prosvetno društvo« priredi v nedeljo 18. t. m. ob 3. uri popoldne v prostorih Simona Hrasta veliko veselico. Na sporedu je kmečka veseloigra v 3. dejanjih »Davek na samce«, deklamacije, petje, srečolov. Že naslov igre pove, da bo mnogo smeha. Ker je igra nova in ni bila še igrana tukaj na Kobariškem, so naprošena vsa soseda društva, da nas pridejo obiskat.

Gorjansko.

Kakor po drugih krajih naše dežele, tako se tudi pri nas snuje že delj časa zadruga mlekarna. Zanimanje za to ustanovo je tem večje, ker se je zavzela za to tudi bližnja občina Berje. Centrala bo seveda v Gorjanskem, ker je tukaj sredina več vasi in se tudi ni bati, da postane kaka zapreka. Ker poznamo in vpoštevamo veliko korist zadrugaštva, zato svetujemo gospodarjem, naj se včlanijo že sedaj pri tej novi domači ustanovi.

Grahovo.

(Nova maša.)

Na velikonočni ponedeljek so potni in steze, ki vodijo k nam od sosednjih far nenavadno oživele. Škoraj vsa baška grapa je drla k nam praznovati praznik posebne vrste, novo mašo. Daroval jo je naš domačin g. Peter Šorli. Pot do doma g. novomašnika, vas in zlasti cerkev je bila vsa v mlajih in cvetju. Ljudstvo, zlasti domačini tako praznično, resno in obenem veselo razpoloženi. Neverjetno in nerazumljivo! To je mogoče samo pri našem trpečem — vernem ljudstvu. — Po 60. letih se je našla na Grahovem zopet mati polna ljubezni, skrbi in molitve za svoje otroke in je dala Bogu svojega prvorojenega sina. Ker ni ta mati bogata na zunaj, se svet čudi njenemu velikemu notranjemu bogastvu. — G. novomašniku smo Grahovci hvaležni za ta lep dan in mu želimo v novem, vzvišenem stanu obilo sreče in blagoslova božjega! Mi ne bomo tega dne več pozabili, ker smo bili vsi istih misli: »Grahovo ni kaj takega še videlo«.

Ljubinj.

Se še spominjate »Miklove Zale« od lani? Sklenili ste že takrat, da na Ljubinj greste še vedno. Zdaj je zopet prilika, ko vprizorimo Meškovega »Cigana Šandorja«. Je nekaj novega za naš čas, pa zelo, zelo zanimivo. Glavna misel cele drame je ljubezen do matere, tako v ožjem kakor širšem pomenu. Osebe kakor: Vdova Strelčeva, njena sinova, najdenka, župnik, Tinka, Križnik i. dr. vam ostanejo neizbrisne.

Drobočnik pri Sv. Luciji.

Ker je v zadnji številki »Gor. Straže« v zahvali po pokojnem Jožefu Šavli pomotoma izostalo, se tem potom iskreno zahvaljujemo g. pevovodju Zdravku Munihu in njegovemu cenj. pevskega zboru za ganljive žalostinke ob grobu našega očeta.

Družina Šavli.

Erzelj.

Podpisani izjavljam, da ni odgovor uredništva v listnici »Gor. Straže« z dne 24. marca pod značko F. V. letel name. Sam vem, da ne gre iznašati vaških kvant po listih, pa četudi bi bil to »Čuk na palci«. Ker sumijo mene, da sem nameraval poslati tisti dopis, ki ga je spisal bržkone kdo drugi z istimi začetnimi črkami, v liste, izjavljam, da nisem pisec dotičnih dopisov. — Fran Vrčon, Erzelj 26.

Op. uredništva: Izjavljamo, da g. Fran Vrčon ni mišljen v listnici uredništva z dne 24. marca.

Ponikve.

Preteklo nedeljo je doživela naša vas veselo in svečano slovesnost. Naše društvo je praznovalo 25-letnico obstoja. Kolikega pomena je pravo društvo na naši osamljeni planoti ve le tisti, ki redno opazuje napredek naše mladine. Fantje so se dvignili celo tako, da so začeli s prepotrebni abstinenčnim gibanjem. — Že dopoldne smo sprejeli goste, med njimi Goriški godbeni krožek, kanalsko društvo z veleč. g. dekanom Beletom in odposlanca Prosvetne zveze.

Med mašo, ki jo je daroval vlč. g. dekan, se je naša vas in naše društvo posvetilo božjemu Srcu. Pri

cerkvenem opravilu je prav lepo sviral Godbeni krožek. Po maši je v slavnostnem govoru izročil gosp. zvezni tajnik društvenemu predsedniku častno diplomu, nakar so se vršili pozdravi.

Popoldne se je zgrnila nešteta množica v lepo okrašene prostore, kjer so vrli igralci na hvalevreden način uprizorili igro »Užitkarji« in primerno burko. Cela slovesnost je potekla v najlepšem redu vključno temu, da so nekateri koristolovci priredili isti dan ples. Ravno ta obredbe vredna plesna norost nam je najbolj jasni dokaz, kako zelo je potrebno društvo, ki zatira te prisvojene razvade. Celemu društvu in vsem onim, ki so s trudom dosegli, da se je proslava izvršila na izredno svečan način, izrekamo najtoplejšo zahvalo.

Sedlo.

(Smrtna kosa.) Na veliki petek sta umrla v Sedlu eden za drugim dva vzgledna gospodarja Anton Kramar po domače »Mrak«, ki je zadet od mrtvouda več let ležal na bolniški postelji in Anton Modrijačič, po domače »Žnidar«, ki je bil veliko let cerkveni ključar vikarijske cerkve sv. Križa in je po hudi bolezn izdihnil svojo dušo. Obadva počivata kot sosed v isti jamici na pokopališču sv. Križa in pričakujeta vstajenja. Njun pogreb je bil Vel. teden, zato tih, a pri vsem tem veličasten. Mnogobrojno občinstvo, ki se je vdeležilo njunega pogreba, je dokazalo, da sta pokojnika uživala globoko spoštovanje pri vseh, ki so ju poznali. Želimo pokoj njunim dušam, preostali pa naše iskreno sožalje.

Ukve na Koroškem.

Letošnji pust nas je M. Družba razveselila z dvema prireditvama. Na Svečnico so igrale manjše šaljive igre (Brez zajutreka, Grofovka guvernanta in Kravja dekla). Na pustno nedeljo in pustni torek so nam pa v igri »Izgubljeni raj« pokazale, da je prava rajska sreča na svetu le v zadovoljnosti. Kot drugod po deželi je bila ta lepa igra tudi pri nas prijazno sprejeta. Vloge so bile jako primerno in dobro razdeljene. Pozna se že napredek v igranju. Presenetila nas je Nežika, katero je predstavljala deklica iz nemške družine. Pa je dobro obvladala tudi slovenski jezik. Pri obeh prireditvah so nastopili še mlajši mladeniči s šaljivimi prizoroma: Izgubljena stava in Pred sodnikom. Da nam je njih nastop ugajal je pričalo navdušeno ploskanje. Tako smo videli in pokazali, da se tudi pust da pognati s pošteno zabavo.

Z Bovškega.

Zvedel sem, da bo dne 5. aprila v Bovcu nova maša. Napravil sem se zjutraj in grem, da vidim to redko slavnost. Med potjo zvem, da so imeli na Žagi na veliko noč ples. Ker sem šel skozi Log v Čezsočo, slišim zopet, da so tudi v Čezsoči imeli ples pa muziko celo iz Rabeljane. Ljudstvo se je naravnost zgražalo nad takim početjem. Čudim se res podprekturi in pa županstvom, da izdajo dovoljenja za plese na tak praznik. Počasi pridem v Bovec. Ob 10. uri se prične slovesnost. Blizu župnišča je stal slavolok. Tu so g. novomašnika sprejele belo oblečene deklice. Ena izstopi iz vrste ter slavljence ogovori v kratkih, a prav lepih besedah. Dalje se pomika sprevod v cerkev, in zasliši se iz kora »Novi mašnik bod' pozdravljen«. Slišali smo lep govor g. župnika Abrama, ki je veljal g. novomašniku. Zanimivo je bilo, ko je g. Abram povedal med drugim, da je on pred 27. leti g. novomašnika krstil ter da danes prisostvuje temu svetemu opravilu. Pri maši so peli pevci staro slovensko mašo, ki je bila prav dobro podana. razen par malih pogrškov pri »Benedictus« in »Agnus Dei«. To se pa ni na splošno poznalo. Vsa čast organistu in pevcem. — Po končanem opravilu jo vrežem po glavni cesti dol. Pri Žvikarju je že zopet

oznanjal vijolin in bas, da bo zvečer zopet metež. Prišedši v Srpence, se nekoliko oddahnem v gostilni. Tam pa slišim razgovor o mlekarni. Nisem se ravno zanimal za to, a vendar sem ujel, da se kmetje med seboj ne razumejo. Kmetje, združite se kakih 20 do 25 po številu, ustanovite mlekarsko zadrugo in videli boste, da bo šlo. Ko pa bodo drugi videli vaš uspeh, se radi pridružijo k vam. Tiste pa, ki znajo le grajati in druge odvrčati od zadrugaštva, pustite pri miru. Pozneje bodo uvideli tudi oni, da so le sami sebi škodovali. Iz Srpence sem se pa spustil po klancu tja dol na Kobariško domov.

Popotnik.

* * *

O novi maši smo dobili še sledeče:

Na velikonočni ponedeljek smo praznovali v Bovcu redko slavnost: novo sv. mašo. Iz cele bovške kotline so prihiteli verniki, da povzdignejo pomembno slavje. Ob nabito polni cerkvi je daroval g. Ivo Juvančič svojo prvo daritev. Med sv. mašo je lepo prepeval zbor, ki se je za ta dan nalašč sestavil. Tebi novomašnik kličemo: Bog te ohrani na mnoga leta!

Daj Bog, da bi ta slovesen dan prinesel na naš trg obilo blagoslovov! Čas bi že bil, da bi iz mrtvila, ki vlada pri nas vzkliko novo življenje, slično onemu, ki ga živijo po drugih vaseh. Ne varajmo se s sladkimi besedami, ne poslušajmo besedičenja, pač pa bodimo značajni z besedo in dejanjem. Iskrenost in bratska ljubezen bi bili vedno potrebni med nami. Ta ljubezen bo pa zavladala tedaj, ko bo v nas vseh živela božja resnica in bo vse naše delo naslonjeno in prekašeno s krščansko mislijo!

Književnost in umetnosta.

Krekovi »Izbrani spisi« po znižani ceni.

Menda ga ni bilo doslej Slovenca, ki bi bil imel širom slovenske zemlje toliko prijateljev in znancev, kakor jih je imel pokojni veliki organizator dr. Janez Ev. Krek. Tudi po Goriškem in v ostalem slovenskem Primorju živi še nebroj ljudi, ki so Kreka osebno poznali in se z veseljem spominjajo veselega, pogumnega, podjetnega moža, ki tudi v težkih položajih nikdar ni izgubil zaupanja v zmago pravične stvari. Drugi so pa o Kreku vsaj slišali ali brali. Vsem tem sporočamo danes, da si sedaj lahko po znatno znižani ceni nabavijo lep spomin na Kreka: I. zvezek njegovih Izbranih spisov, ki stane broširan 25 (po pošti v inozemstvu 31) Din, vezan pa 35 (po pošti 41) Din. To je prav nizka cena za knjigo ki obsega 188 strani velike oblike in ima poleg tega še tri priloge slik na boljšem papirju. Slike se nanašajo na kraje, kjer je preživel Krek svoja mlada leta; med njimi vidimo tudi sliko njegove rojstne hiše, kjer bodo letos (bržkone 25. julija) vzidali lepo spominsko ploščo. Knjiga se naroča pri Novi založbi v Ljubljani, Kongresni trg 19. Slovenci v Italiji si lahko naroče knjigo na več načinov: ali po kaki domači knjigarni, n. pr. Katoliški knjigarni v Gorici, Gosposka ul. 2, ali pa tako, da pošlje denar v lirah po dnevnem kurzu naravnost Novi založbi v Ljubljani, in sicer po kaki banki ali pa v priporočenem pismu.

I. in II. zvezek bo izdala Mohorjeva družba na Prevaljah. Na ta način bo knjiga prišla med ljudi po razmeroma nizki ceni. Kdor se namerava svoječasnoro naročiti na II. zvezek, temu priporočamo, da si takoj pre-
skrbi I. zvezek.

Dr. Opekove zbirke govorov

so zelo pripravno darilo za pirhe prijateljem in svojem. Z njimi obdarovancev ne boste samo razveselili, marveč jim tudi duhovno koristili. Velikanoč je praznik potrjenja naše vere. To sveto vero oznanjajo dr.

Velika zaloga českega platna iz znane tovarne Heynsohn & Heymann, visko-
vstno blago za poročence kakor tudi velike izbire moškega in ženskega suha.
Blago solidno! Cene zmerne!